

NAPREJ

Glasi Socialistične stranke Jugoslavije.

Letnik V., številka 45.
Četrtkov, številka „NAPREJ“
izhaja kot tednik

LJUDSKI GLAS

Glasi Kmetško-delavske zveze.

Stane letno 36.— Din, mesečno 3.— Din.

Poglavje o reparacijah.

Povojna Evropa stoji pod trobojnico: reparacij, komunizma in fašizma. Komunizem je najstarejše dete svetovne vojne, reparacije so srednje, fašizem pa je najmlajše. Komunizem in reparacije sta si skočila v lase takoj, ko so utihnili topovi na množestvih evropskih bojiščih, teta in lasata se že štiri leta pa konca še ni in ga tudi ne bo tako kmalu. Kier pa se prepirata dva, tretji dobitek ima. In ta tretji bo menda fašizem, ki bo po dogodkih v Italiji skušal dvigniti tudi v ostalih evropskih državah svojo glavo. Pustimo komunizem in fašizem za sedaj na strani in oglejmo si, kaj so reparacije.

Beseda reparacije pomeni vojno odškodnino ali nadomestilo tega, kar je uničilo evropsko klanje. To nesmiselno in zločinsko klanje ni pogubilo samo milijone mladih, človeštvu potrebnih življenj, temveč je uničilo tudi neizmerna bogastva evropskih narodov, uničilo je to, kar sta ustvarjala marljivost in delo skozi cela stoletja. Če govorimo o nesmiselnosti vojne, vstajajo ljudje ki trdijo, da je borba za obstanek zakon narave ki ga opažamo pri vseh živih bitjih na zemlji, da že v naravi človeka leži stremljenje, priboriti si pot do blagostanja, da je torej vojna med posameznimi državami naravna posledica naravnega zakona. Borba za obstanek je potrebna in neizogibna, drugo vprašanje pa je če je upravičena in naravna taka borba za obstanek, kjer milijoni gube življenje, drugi milijoni zdravje, roke noge oči, zopet drugi milijoni mater in očetov svoje sinove, milijoni žena svoje može, otroci svoje očete, kjer spuščajo v zrak z žulji pridobljeno narodno imetje, kjer pa si peščica bogatih in izurjenih bankirjev kopiči svoje bogastvo, kjer si druga peščica verižnikov ustvarja brezskrbno podlago za mirno življenje itd. itd. To je drugo vprašanje, na katero si lahko odgovori vsakdo sam, ki je okusil sladkosti zadnje evropske vojne. Voja je končana, nastaja vprašanje kdo bo popravil to kar je ona uničila, kdo bo povrnil narodom izgubljena bogastva, kdo bo poklican, da uredi v temelju omajano družabno življenje. Naša stoletna vzgoja in duh časa, v katerem smo rojeni in živimo, nam pravi, da mora storjeno škodo poravnati oni, ki jo je zakrivil. Torej mora nadomestiti to kar je uničila vojna, ona država ali narod, ki je vojno povzročil. Kdo je na povzročil vojne? Pri nas smo navedeni trditi, da so to storili Nemci. Nemci pravijo, da so krivi Angleži. Kje je resnica? Nemški narod obsoja, češ da je prepeval »Die Wacht am Rhein«, da je bil navdušen za vojno, da se je boril po lastni želji itd. Žalostna

resnica. Pa mar drugi narodi, odgojeni v istem duhu kakor nemški niso prepevali svojih narodnih himen, niso šli v boj z navdušenjem in po lastni želji? Če ne vsi, pa vsaj velik del. Tudi žalostna resnica, tudi usodopolna zmeta ljudi ki so služili tujim interesom. Najboljše zadenemo resnico, če trdimo, da je vojno povzročil kapital, ki je za vsakega pametnega duševnega ali ročnega delavca samo kapital, ki ga izkorišča na najsibnem nemški, angleški ali kitajski. Kapital ostane kapital, delavec pa delavec, ki služi temu kapitalu in je od njega brezobzirno izkoriščan toliko časa, dokler se ta kapital nahaja v rokah posameznih ljudi. To je resnica, ki si jo upa tudi samo socializem, četudi do tega prepričanja lahko pride vsak pameten človek. Če je pa vojno povzročil kapital, naj kapital tudi nadomesti to, kar je vojna uničila. Zato pa še ni potrebno, da prime ameriški kapital za vrat angleški in francoski kapital ta pa zgrabi za grlo nemški narod in ga duši tako, kot ga duši že štiri leta! Nai se ti gospodje kapitali, ki jim je revščina in pomanjkanje evropskih narodov deveta briga pobotajo sami med seboj, naj ne pijejo krvi še onim že itak nesrečnim žrtvam evropskega klanja, ki so še ostali pri življenju. Tu se bodo prišli za glavo učenj moške, češ, to nasprotuje načelom narodnega gospodarstva in podobne robotije. Mar sta francoski in angleški narod srečna in zadovoljna, mar živita v izobilju radi milijard, ki jih plačuje nemški narod angleško-francoskemu kapitalu? Ne. Večne stavke in mezdnó gibanje v državah, ki so na papirju zmagale, pričajo da te milijarde niso zboljšale življenja teh narodov, kajti denar, ki ga služi nemški narod s svojimi žulji in plačuje zaveznim državam, gradi nove bojne ladie, oborožuje nove armade in stavlja Evropo pred nevarnost izbruha nove vojne. Takoimenovane reparacije reparirajo ali popravljajo samo že itak prenapolnjene žene francoskih in angleških bankirjev rana na telesu naroda pa ziia vedno bolj globoko.

Staljšče človeka, ki si služi svoj kruh s poštenim delom, more in mora biti zlede vprašanja o vojni odškodnini le eno: zaslepljen in omamljen od vsakovrstnih fraz političnih pustolovcev in ljudi ki jim je bila vsaka dosedanja vojna izvir novega bogastva so evropski narodi prelivali kri in uničevali to, kar so ustvarili z dolgoletnim napornim delom: to žalostno resnico je treba izbrisati iz spomina, prileti se zopet mirnega dela in zapustiti nevarno pot, po kateri stopajo evropski diplomati ki vodijo narode v neizogibno pogubo.

Izhaja razen ponedeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in uredništvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6-I.

Naslov za dopise: Ljubljana pošt. pred. 168. Tel. int. št. 312. Ček. rač. št. 1.959.

Stane mesečno 12 Din, za inozemstvo 22 Din. Oglasi: prostor 1 × 55 mm 1 Din.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštne proste.

pozabiti je treba na medsebojno sovraštvo, ki ni naravno in služi le kot orožje za procvitanje blagostanja posameznih vodilnih krogov. Dokler ne bodo prišli evropski narodi do spoznanja, da je vojna odškodnina le pesek v oči nezavednim masam da je treba storiti konec tej špekulaciji z obstankom poedinih narodov, dokler se ne bodo zavedli vsi ljudje, ki res delajo in živijo od poštenega dela, da je oni, ki dela v Westfaliji ali Kaliforniji, popolnoma enak tistemu ki si služi vsakdanji kruh v Kaliforniji ali New-Yorku, ne bo v Evropi miru, ne bo blagostanja pa naj skličejo gospodje diplomati še sto gospodarskih in mirovni konferenc.

Zunanja politika.

(Govor posl. sođr. Etbina Kristana v proračunski debati v ministrstvu za zunanje zadeve v Narodni skupščini.)

(Dalje.)

Dogovori z Italijo.

Ob tej priliki bi le omenil, da smo se mi za to in za druga vprašanja zunanje politike že davno interesirali. Lani na primer smo meseca oktobra vložili interpelacijo o naši zunanji politiki, zlasti z ozirom na tedanje posebne razmere. S svojimi tovariši sem svoičas vložil interpelacijo zaradi genovske konference. Vložil sem tudi ministrsko vprašanje zaradi dogovorov z Italijo. In vsi smo upali, da bomo imeli priliko za izčrpno debato o naši zunanji politiki, ki se ne bi morala voditi tako ex abrupto, ampak bi se lahko sistematično pobavila z vsemi vprašanji naše mednarodne politike. Jaz nisem ravno nainalvnejši človek, pa vendar ne bi rad izgubil upanja, da doživimo od gospoda ministra odgovore na to interpelacijo in da se bo tedaj moglo lepše, bolj sistematično govoriti o tej naši zunanji politiki. S to nado bom gledal, da bom sedaj kolikor mogoče kratek, pa da se dotaknem le še nekoliko točk, o katerih moram izpregovoriti nekoliko besed.

Pred vsem bi bil vendar precej radoveden, kaj je pravzaprav s temi našimi dogovori z Italijo.

Kolikor sem informiran — a slučajno sem dobil nekaj informacij — se tu Italijanom zopet mnogo več priznava, nego jim po pravici gre posebno pa mnogo več, nego se priznava nam. Tako na primer se jim, kolikor sem mogel izvedeti v Dalmaciji priznavajo konzularne šole. (Medklic: Kakor v Turčiji!) Gospodje, jaz nimam nič zoper to, da dobe italijanski otroci v naši deželi priliko, da se izuče v svojem jeziku, kakor stojim sploh na stališču, da naj se vsaki manjšini priznajo njeni pravice. Jaz se ne bojim, da bi iz-

gubili svoj narodni značaj v tej deželi, ali da bi nastala kakšna nevarnost za našo državo če se nemški otrok uči nemško, madjarski madjarsko, tudi ne, če se Italijani uče italijansko. Zoper vse to nimam prav nič, nasprotno bi mislil, da bi bilo slabo, če bi bilo drugače. Toda priznanje konzularnih šol pomeni degradacijo za državo ki jih mora priznavati in jaz ne vem, s kakšno pravico more Italija zahtevati od nas tak privilegij.

Vprašam pa, kaj smo mi dobili za to? — Gospodje, ne le da nismo dobili ničesar; ne mislim govoriti dolgo o tej stvari kakor kolega Brandner o Koroškem, ampak navedem naj le to, da teptajo Italijani v krajih, ki niso italijanski, ampak so bili in so čisto slovenski, hrvaški ali srbski vse, kar je slovanskega. Oni zapirajo po Istri šole, podirajo šole, branijo rabo narodnega jezika ljudem, ki v mnogih slučajih ne znajo nobenega drugega jezika, razven onega, v katerem so bili rojeni in vzgojeni. Naše ljudi pretepaajo. Bilo je mnogo slučajev težke telesne poškodbe in tudi nekoliko slučajev umora, le zaradi tega, ker je ubiti pripadal naši narodnosti in ker je bil tako odvažan, da je to priznaval.

Razumljivo postane to ponekod, če se pogleda, na kakšen način vzgaja službena Italija svoj naraščaj. Nisem tega prej vedel, ali slučajno sem dobil priliko, da sem se tudi o tem prepiral. Tam so šolske knjige tako urejene, da se otroci uče, da so današnji Italijani direktni potomci starih Rimljanov in da jim pripada dedščina starega Rima, da imajo oni ne le najstarejšo, ampak sploh edino kulturo, in da je vse kar imenujejo drugi kulturo, le slaba kopija njihove edine prave kulture.

Na ta način napravljajo imperialiste že iz šolskih otrok. (Dr. Ivanič: Treba bi bilo le še, da napravijo vojake.) Če se vcepi ljudem tak imperializem v dušo, ne more naposled postati nič drugega, kakor fašizem.

Gospodje, vprašal bi, kaj se je v teh dogovorih doseglo, da bi se vsaj deloma zaščitil ta del naroda, ki je prišel pod italijansko oblast in ki ne reprezentira nekoliko raztresenih ostankov, ampak kom-

paktno maso več kot pol milijona ljudi? Gospodje, kolikor sem informiran, se ni doseglo niti to da bi se našim zadrugam — zadrugam Jugoslovanov, ki so prišli pod italijansko oblast, garantirala izmenjava starega avstrijskega denarja, ki se svojčas ni mogel zamenjati... (Medklic: In ki je italijanskim zadrugam zamenjan.) ...ki je zamenjan italijanskim, in ki je zamenjan tudi že avstrijskim zadrugam... (Medklic: Avstrijska republika je svoje zaščitila, mi pa naših nismo.) Slišal sem, da se je nekaterim bankam — mislim da dvema — priznala ta pravica: toda za nas so zadrug, ki ostajajo tam, stokrat važnejše od teh bank. V teh zadrugah je denar naših siromašnih ljudi; kakšen denar je v onih bankah, ne vem tako natančno.

Jaz nisem verski ali cerkveni človek, vendar pa lahko pravim, da je karakteristično, da se ni moglo nič doseči za zaščito pravoslavne cerkve in občine v Trstu, ki opravlja tam dosti važno funkcijo... (Medklic: In ki je stara.) ...da, ki je stara in lepa in zanimiva. Ne vem, toda po informacijah ki jih imam jaz, se ni doseglo niti to da bi se ljudem naše narodnosti priznala kakšna odškodnina za ogromne škode, ki so jim jih prizadeli fašisti; niti našim državljanom, ki so jih fašisti v nekaterih slučajih ne le oškodovali, ampak ponekod naravnost uničili, se ni garantirala niti najmanjša odškodnina.

Vprašam torej, kje so tisti uspehi, o katerih se le govorilo, in koliko nam je vredna »ljubezen« onih drugih naših velikih zaveznikov če ne moremo v takih rečeh dobiti od njih nekoliko podpore, če ne more Anglija ali pa Francija toliko vplivati na svojo zaveznico, da bi jo odvrnili od tolikih krivičnosti? (Konec prih.)

Tedenski pregled.

Sobota, 28. okt.: Invalidski kongres v Belgradu je ugotovil, da je predsednik invalidskega združenja poveril 500.000 Din. — Bolgarska socialistična stranka pristopila k II. internacionali. — Venizelos bo zastopal Grčijo na orientalski konferenci.

Nedelja, 29. okt.: Fašisti zasedli Rim. — Velika socialistična demonstracija proti zaslužjenosti Avstrije na Dunaju. — Kongres delegatov državnih nameščencev v Belgradu, ki so odobrili reakcionarni uradniški zakonski načrt. — Nove usmrtnitve v Rusiji radi »vohunjenja«. Med drugimi obsojena tudi knežinja Trubeckoj.

Ponedeljek, 30. okt.: V Subotici od dala policija zopet več ljudi sodišču radi špionaže v prid Madžarski. — V Belgradu zaplenila vlada celo naklado »Epoke«, ki je priobčila ostro pismo princa Jurija proti kralju. — V Italiji zmagali fašisti. Mussolini sestavil novo vlado. Razni požigi socialističnih domov in poboji po vsej Italiji. — Turki sklenili zahtevati na orientalski konferenci internacionalizacijo sueskega prekopa. — Italijanska komunistična stranka od nove vlade razpuščena. — Papež priporoča laškemu ljudstvu, naj se v teh hudih časih zateče k molitvi. Obenem dal Vatikan zastražiti s topovi. Tako verjame on v molitev. — Ustanovitev stalne komisije za mednarodno pomorsko pravo v Bruslju.

Torek, 31. okt.: V Ljubljani se je raznesla vest, da se dr. Šusteršič vrača in da so zanj že pripravili stanovanje. — Med Jugoslavijo in Češkoslovaško dosegel valutni dogovor za stabilizacijo denarnih kurzov obeh držav. — Na Grškem zapirajo pristaše bivšega režima. Aretacija prejšnjega ministrskega predsednika Kalogeropulosa in kraljeviča Andreja. — Italijanska socialistična stranka izdala na delavstvo proglas, naj ohrani mirno kr. Isto konfederacija dela, ki nastopa ob splošnem protikomunistični zahtevi po splošni stavki. Tako šibko je postalo laško proletarsko gibanje, ki ni poznalo pravega pomena organizacije in discipline.

Sreda, 1. nov.: »Naprej« objavlja socialistično kandidatno listo za občinske volitve v Ljubljani. V resnici proletarska lista! — Bolgarski ministrski predsednik Stamboljski prišel se pogajati v Belgrad za ustanovitev nove balkanske zveze. — Fašisti demobilizirajo. — Reparacijska komisija vsiljuje tudi Nemčiji tako nadzo-

M. ARCIBAŠEV:

Revolucionar.

Gabrijel Andrejev, vaški učitelj, je šel do konca šolskega vrta in tam obstal, nevede, kaj počne. V daljavi dve vrsti proč, je visel gozd kakor modra zavesa nad poljem čistega snega. Bil je krasen dan. Kakor demant se je lesketalo ivje po belj ravnini in na železni vrtni ograji. Ozračje je bilo svetlo in prozorno, kakršno je le v zgodnji spomladi. Andrejev je nameril korak naravnost proti modri zavesi gozda, da bi se malo izprehodil.

Zopet ena pomlad v mojem življenju — je vzdiknil, dihajoč globoko, in meril nebo čez naočnike. Vrteč palico s prekrizanimi rokami na hrbtu se je hitro zatopil v sentimentalno poetiziranje.

Komaj je storil nekaj korakov, je opazil krdelo vojakov in koni na cesti pod vrtno ograjo: njihove uniforme so mirno nasprotovale belemu snegu, toda sablje in oprema konj je odsevala z leskom. Dolge golenice vojakov so leno višele na konjih. Učitelj Andrejev je bil radoveden, kaj iščejo vojaki. Hipoma se mu je zasvetilo v glavi. Bil je prej inštinkt ko pamet ki mu je govoril, da so prišli z grdim namenom. Nekaj nenavadnega — strašnega se ima zgoditi. In inštinkt mu je tudi povedal, da se je dobro skriti pred

njimi. Brž se je obrnil na levo, padel na kolena in se plazil po mehkem otajanem in vdirajočem se snegu za bližnjo kopico sena odkoder je čepeč lahko opazoval vojake.

Bilo jih je dvanaest, in eden izmed njih, mlad in debel, v sivem plašču ter s srebrnim pasom, je bil častnik. Njegov obraz je bil tako rdeč, da je videl Andrejev celo iz daljave medlo potezo sence, ki so jo delali svetli brki in obrvi na živih barvi častnikovega lica. In učitelj je tudi razločno slišal ubiti ton njegovega grobega glasu, ko je dobro napel ušesa v svojem skrivališču.

Jaz vem, kaj delam! Ne potrebujem nasvetov od nikogar! — je vpil častnik in tolkel po sablji in gledal na nekega v vojaški gruči. — Jaz ti že pokažem, puntar! Ti prokleti dihur!

Andrejev se je zganil in srce mu je utripalo. — O bože, ali je mogoče? — je vzdihnil sam pri sebi in v glavi ga je spreletel mraz, kakor bi ga kdo polil z mrzlo vodo.

Gospod častnik, vi nimate te pravice! To je delo sodišča — vi pa niste sodnik. Bil bi umor — ne — je rekel mirno nekdo drugi izmed vojakov.

Tiho! — je zašumel častnik. Njegov lastni glas ga je davil od teze. — Jaz vam že pokažem sodišče! Naprej Ivanov!

Pognal je konja in jezdil dalje. Mehanično je opazoval Andrejev, kako skrbno je stopical koni po snegu. Vojaki so se stisnili v gruči in za hip je zavladovala med njimi nekakšna razburjenost, a kmalu so se razmaknili v kratko daljavo, pustivši na mestu tri osebe, oblečene v črno. Bila sta dva moža in deček, skoraj še otrok. Učitelj je dobro videl lase na dečkovi glavi: bili so zelo svetli. In videl je njegova rožnata ušesa, ki so molela na obe strani.

Zdaj mu je bilo jasno, kaj se bo zgodilo. Ali prizor je bil tako nenavaden in grozen, kakor da bi bile sanje.

Tako je lep dan — tako lep sneg, polje gozd, nebo... Dih pomladi objema vse — in kljub temu bodo ubijali ljudi! Nemogoče!

Misli Andrejeva so bile zmešane. Obšlo ga je čustvo človeka, ki nagloma zblazni in ki misli, da vidi, sliši in čuti nekaj, česar ni viden in česar bi ne smel gledati, slišati niti čutiti.

Tri postave v črnem so stale skupaj, naslonjene ob železno ograjo pri vrtu: dva starejša sta se tiščala tesno skupaj, dočim je stal deček nekoliko dalje.

Gospod častnik, — zaječi zopet prejšnji glas — Bog nas vidi!

Osem vojakov skoči naglo s konj in pograbi puške. Očividno so hiteli, kakor bi opravliali tatinsko delo.

rovalno komisijsko. kakor jo dobi Avstrija. To se pravi: Francoski šovinisti hočejo, da zgubi Nemčija še zadnji videz samostojnosti. — Zbor zagrebške akademske omladine za pomilostitev na smrt obsojenega rudarja Keroševića iz Tuzle. Pretep z orjunaši. — Četrty kongres III. internacionale v Moskvi.

Četrtek, 2. nov.: Vlada znižala prejemke državnih železničarskih upokojencev za polovico. — Vojni minister zahteva nove kredite »za povišanje častniških plač«. — Angorska skupščina odstavila sultana. — Laški klerikalci in papistovski listi posvečajo hvalisave članke fašizmu in novemu ministrskemu predsedniku Mussoliniju ki se vede zelo diktatorsko. Svoboda tiska, pravi, da bo upostavljal šele tedaj, ko se povrne v države red in mir. Razni laški poslaniki v tujini podali demit-

sjjo. — Ponesrečen atentat na češkoslovaškega ministra Udržala in generala Mittelhauserja.

Petek, 3. nov.: Vlada sklenila, da še ne odstopi. — Vojni minister odstopil, ker ni dobil takoi zahtevanih kreditov. — Finančni odbor sklenil povišati orožnikom draginjske doklade. — Revolucija v Albaniji. — Grška državna komisija pozvala bivšega kralja Konstantina, naj se sam javi preiskovalni komisiji, da ga bo sodila radi porazov v Mali Aziji. — Švicarska socialistična stranka napredovala pri volitvah v narodni svet od 38 na 43 mandatorov. — V Pragi kongres ruskih emigrantskih dijakov ki se bavi z njihovim gnotnim stanjem. — Otvoritev velesejma v Bakuju. To je prvi ruski sejem po svetovni vojni.

ljev. jurist; Ostap Kobersky; filozof; Vasily Kučabsky, novinar; Mihajl Matčak, jurist; Bogdan Hnatevič, medicinec; Peter Jaremičuk, četrtošolec; Viktor Holubovič, tehnik; Mikolaj Tofar, filozof; Ostap Horobijovskij, maturant; Ivan Bilecky, mehanik in Evgen Ziblekevič, jurist, da so zapleteni v zaroto. Fedak, da je skušal umoriti državnega predsednika Pilsudskega. Atentat je bil izvršen 21. septembra 1921 v Lvovu. Fedak je izjavil, da je hotel umoriti vojvodo Grabowskega. Brani ga 80 ukrajinskih odvetnikov. Zanimivo je, da je Sičinsky, ki je pred vojno umoril grofa Potockega, ces. namestnika, bil Fedakov stric. O poteku procesa bomo še poročali.

Preprečeno zborovanje za Gj. Keroševića.

V Belgradu so 6. t. m. prepovedali visokošolsko zborovanje v prid na smrt obsojenega rudarja Gjura Keroševića. Zborovanje je zabranila uprava vseučilišča. Visokošolci so skrajno razburjeni.

Kakor je znano, se zanima za Keroševićovo usodo zlasti francoski komunistični proletariat, ki je tozadevno naslovil apel na mednarodni proletariat.

50.000 tracijskih beguncev na bolgarski meji.

V zadnjih dneh se je zateklo nad 50.000 bolgarskih, turških in grških beguncev iz vzhodne Tracije v Bolgarijo.

Zmešnjava med temi begunci je nepopisna, ker krožijo vesti o prodiranju Kemal paše v Tracijo.

Vojaška operacija v Tripolisu končana.

Laška vlada poroča, da je zmagonosno končala boje v Tripolisu in da je pred dnevi zasedla mesto Kavi-el-Jefreu in

njegovo okolico. Boji med laškimi četami in vstaši so se vršili že od aprila meseca t. l. dalje.

Veleizdajniška afera na Češkoslovaškem.

V Planu pri Marijanskih Laznih so aretirali 7 mladih ljudi pri katerih so našli orožje in strelivo. Zadeva je vzbudila ve-

liko pozornost, ker so aretirali tudi več državnih uradnikov.

Veleizdajniška pravda v Lvovu.

23. p. m. se je začela v Lvovu razprava proti Ukrajinu Fedaku in njegovim

drugom. Obtoženi so: Štefan Fedak, gim. abiturient; Osip Štyk, jurist; Dmitrij Pa-

Nekaj trenutkov, in vojaki so stali v vrsti drug zraven drugega par korakov proč in so namerili puške proti trem v črnini.

Prizanesite vsaj dečku! — prereže znani glas tihoto. — Čemu bi ubijali otroka? Kaj vam je storil, vi prokleti!?

Ivanov storite kakor sem ukazal! — zareži ponovno častnik in protivni glas naglo utihne. Častnikov obraz je žarel kakor kos rdeče flanele.

Sledil je divji in gnusen prizor.

Majhna postava v črni haljici, s svetlimi lasmi in z rožnatimi ušesi je zagnala mil in strašen krik, ki je paral srce. Deček je skočil proč. Kakor bi trenil, so ga dograbili trije vojaki, ali fantek se je zviljal in skočila sta še dva.

Au — au — au! — je milo tulil mali. — Pustite me! Au — au!

Dečkov glas je rezal okolico kakor cviljenje zabodenega praseta, ki še ni do kraja zaklano. Naenkrat je pa utihnil... Nekdo ga je moral udariti. Nastala je nepričakovana in mučna tihota. Dečka so potisnili nazaj k ostalima dvema. Tedaj so zagrmeli puške...

Andrejev se je dvignil in široko odprl oči. Razločno je videl pasti dve večji črni postavi videl je blesek bledih isker in enak dim, ki se je počasi izgubil v črni zrak. Videl je vojake, ki so naglo skočili

na konje ne da bi se ozrli na tri trupla. Skokoma so odjahali po blatni cesti, in Andrejev je še slišal žvenket orožja ter peketanje podkev.

Vse to je gledal Andrejev, stal sredi ceste in ni vedel, kdaj in kako je prišel izza kopice. Znoj mu je oblil obraz in telo se mu je treslo; mučila ga je neizmerna žalost — ali ni se zavedal, kaj ga najbolj boli. Čutil je le toliko, da mu je neizrečeno slabo.

Ko so izginili vojaki pod klancem za gozdom so prihiteli ljudje od vseh strani na mesto, medtem ko prej ni bilo videti žive duše v bližini.

Trupla so ležala pod železno ograjo ob cesti v beločistem snegu, ki se je lesketal v jasni atmosferi. Bili so trije mrličji: dva možaka in deček. Zadnji je ležal z vznak visečim, dolgim in mehkim vratom. Drugi zraven dečka je ležal na obrazu v mlaki svoje krvi, in tretji, velik mož s črno brado in z dolgimi ter mišičastimi rokami, je bil iztegnjen, kakor je bil dolg; njegove razprostrte roke so zavzemale precej prostora v snegu, poskropjenim s krvjo.

Tako so ležale tri črne postave v belordecem snegu tiho in mirno. In ravno to mirno ležanje je povečalo grozo, ki je odsevala z obrazov okrog stoječih gledalcev. (Dalje prih.)

+ **Borba za »belo Ljubljano«** postaja vedno hujša med starodemokrati okoli »Slov. Naroda« in med mladodemokrati okoli »Jutra«. Obmetavajo se z raznimi očitki, in upajo z njimi izvojevati častno zmago. »Narodovcem« zvesto sekundira »Jugoslavija«. Demagogija je na vseh koncih in krajih brezmejna. Na socialno Ljubljano pa ne misli ne ta in ne ona stranka. Za socialno Ljubljano se bori edino lista socialistične stranke, katere nosilec je Jože Ogrin, mizar v Spodnji Šiški.

+ **»Zarja« in »Enakost«** nam očitata, da niso vsi kandidati za ljubljanske občinske volitve že po 3 leta organizirani. Ta očitek je prav tak, kakor če govore o celjskem kongresu leta 1920., da ni bil pravilen, češ, da je bilo več delegatov, nego je prav, več delegatov so imeli pa le sami in so jih menda le zato imeli, da bodo lahko očitali nerednost! Tako so tudi ljubljanskemu delavstvu mešali glavo s svojimi »idejami« in nagradami menda samo zato, da ga odvrnejo od organizacije češ, če organizacije ne bo, bo gosp. Kocmur sestavljal sam kandidatno listo, kakor jo je lani. Pa se mu ni posrečilo! Čeprav v Ljubljani nismo imeli za 98 kandidatov dovolj članov, ki bi natanko odgovarjali vsem določbam pravilnika in volilnega reda, ki je tako narejen, da delavstvo zelo težko izpolni vse kapitalistične zahteve, vendar je listo sestavilo organizirano delavstvo potom svojih pravilno izvoljenih odbornikov, ne pa kakih nagradarjev pri zeleni mizi skupno z zastopniki kapitala!

+ **Iz Belgrada** poročajo, da se bo vršil kongres Samostojne kmečke stranke 27. t. m. v Ljubljani.

+ **Belgrajski časopisi** prinašajo poročilo o pismu demokratskega poslanca Pavla Angjelvića, ki ga je poslal ministru za prosveto Svetozarju Pribičeviću. V tem pismu se Angjelović pritožuje, ker je v tekočem letu odpustil dični minister nad 400 učiteljev iz državne službe samo na Hrvaškem!

+ **Vlada** je dovolila poseben dodatek za častnike in sicer oženjenim 1000 dinarjev, neženjenim pa 700 din. Poleg tega pa dobijo oženjeni častniki še 250 din za vsakega otroka. Ta poseben dodatek so že prejeli vsi belgrajski častniki.

+ **Vojno ministrstvo** je odredilo, da se mora vsak mož, ki je dopolnil 18. leto, če se preseli iz ene občine v drugo, takoi prijaviti vojaški evidenci tiste občine. Kdor se ne bo prijavil, tega bodo kaznovali z zaporom. Jugoslavija je res dična policijska država!

+ **Fašistovski pokret** se živahno razvija tudi v Jugoslaviji kar je razumljivo. Jugofašisti namreč že vedo, kdaj se jim bo dobro godilo. Ne bo škodilo, če pred-

stavimo naši javnosti nekoliko fašistov, da bo tembolj spoznala, kakšni ljudje se navdušujejo za jugofašizem, ki koraka pod komando kapitala. Na zadnjem občnem zboru jugofašistov v Beogradu, je bil izvoljen sledeči odbor: predsednik Vojislav Milojković, rezervni major in tajnik Udruženja rezervnih častnikov, podpredsednik Dragoslav Stojanović, novinar, blaginjak Aleksander Gaiger, šef likvidature Prometne banke, tajnik Milan Grubić, bankir; člani upravnega odbora: Miloš Radojlović, inženir, Kosta Petrović, trgovec, Dragi Popović, inženir, Branišlav Cerović, knjižar, Dušan Roš, bankir, Dušan Popović, abs. štud. filozofije, Danilo Danić, visokošolec, Vojni Puljević, novinar, Sava Mrcajlović, apotekar, Panta Miladinović, višji revizor, Jovan Ružić, uradnik v ministristvu prometa, Dobroslav Bojić, abs. jurist.

+ **Udruženje jugoslovanskih učiteljev** je izročilo 6. t. m. zakonodajnemu odboru akt, proseč ga, naj uvaža pri reševanju uradniškega zakona sledeče točke v njem: 1. da se naj v uradniškem zakonu povdari, da nastavlja oblasti učitelje s kraljevim ukazom; 2. da ne smejo biti začetne učiteljske plače manjše od dosedanjih; 3. da se pri ocenjevanju učiteljev upoštevajo odredbe iz projekta novega zakona o narodnih šolah; 4. da imajo učitelji pravico pritožiti se pri državnem svetu proti kazni ki jim jo je naložil prosvetni minister; 5. da dobivajo poročene učiteljice popolne plače; 6. da se pri nastavljanju učiteljskega osebja upoštevajo družinske razmere; 7. da se učiteljem v južni Srbiji zasigura dodatek od 50—100 Din od dodatka, ki je določen z novim zakonom; 8. da se draginske doklade odmerja sorazmerno z ceno živil; 9. da se ob priliki razporeda učiteljev v grupe, razdele vsi učitelji s predpisanimi kvalifikacijami v 1. 2. in 3. grupo druge kategorije in da naj znaša položajna plača prve grupe druge kategorije 3300 dinarjev na leto.

+ **Na galipolskem polotoku** so se pričele izkrcavati turške čete pod poveljstvom Kemal paše. Zavezniki bodo zato nad Carigradom najbrže proglasili obredno stanje.

+ **V Carigradu** so angleške čete zastražile sultana, obenem pa tudi evropska predmestja. Razburjenost zaradi prihoda kemalističnih čet v Carigrad narašča z vsakim dnem. Zavezniki stoje pred odločitvijo. Orientsko konferenco so namreč za enkrat odgodili.

+ **Kemal paša** ni samo dober vojskovodja, temveč tudi zvit diplomat. Obrnil se je že na Ameriko, češ, da naj pomaga Amerika turškim nacionalistom v izvedbi njihovega prosvetnega programa. Angorski vlada je že izdelala velik načrt novega šolstva v Turčiji. Nove inozemske šole ne bodo smele nič več biti verske in med poučnimi predmeti bo moral biti na prvem mestu turški jezik in zgodovina. Umljivo je, da so se ameriški trgovci in podjetniki že odzvali prijaznemu povabilu angorske vlade.

+ **V Novari** je moral ustaviti svoje izhajanje socialistični list »Aurora«, komunistični list »Il Lavoratore« in katoliški list »L'Azione Novarese«. Vsi ti listi so morali prenehati izhajati, ker so tako zapovedali fašisti. Fašisti so v Novari zasedli tudi delavsko zbornico.

+ **V Galatini** so fašisti zasedli delavsko zbornico, sneli napis ter izvesili narodno zastavo.

+ **V Bres'ni** so fašisti napadli delavski dom ter ga zažgali. Ognjegasci, ki so prišli gasiti so morali dvakrat bežati v svojo kasarno, kamor so jih zapodili fašisti. Končno se je le posrečilo ognjegascem, stopiti v akcijo ter požar lokalizirati.

+ **Italijanska poslanska zbornica** in senat sta sklicana za 16. t. m. Senat se bo sestel tega dne ob 16. in bo sklepal o izjavi nove vlade in o volitvi odborov.

+ **V Genovi** so se spopadli fašisti z občinskim svetom. Obmetavali so se z bombami in strelji iz revolverjev, ko pa se je dim razkadil je ležalo na mestu več mrtvih in ranjenih, med njimi tudi dve ženski. V Italiji vlada lepe razmere, kakršne obljubljajo tudi v Jugoslaviji bratci laških fašistov, namreč jugofašisti.

+ **V Parizu** prodajajo danes 8. t. m. na javni licitaciji $\frac{1}{5}$ kapitala akcij Društva južne železnice. Do sedaj se še prav nič ne ve, če se je za te akcije pozanimala naša vlada.

+ **Zakaj so Francozi na strani Turkov?** Kakor znano, podpirajo Francozi odkrito turške zahteve po Carigradu in Traciji. Da ne zaradi lepih oči Turkov, kažejo sledeče številke. Pred vojno je zavzemala francoska trgovina drugo mesto v turški trgovini. Danes pa stoji na šestem mestu. To hočejo Francozi popraviti in zato so Turkom prijazni. Trgovina Turške je bogata in pred vojno je izvozila Turška letno za 50 milijonov žita, 130 milijonov sadja, tekstilnega blaga za 200 in kož za 18 milijonov frankov. Od tega blaga je Francoska izvozila nad 100 milijonov danes pa le neznatno množino. Današnja Turška ima okoli 2000 kilometrov železnic. Veliko francoskega kapitala je vloženega v te železnice, dobiček pa imajo od tega Angleži. V Otomanski banki, ki je upravljala turške državne dolgove, je

bila večina akcij v rokah Francozov. Zato skušajo Francozi popraviti svoje odnose s Turki, da ne izgube tudi na Turškem svojega kapitala kakor so ga v Rusiji.

+ **Na Angleškem** upajo ministri Bonar Law-ovega kabineta popraviti napake, ki jih je zagrešil po njihovem mnenju Lloyd George. Anglija je namreč prišla iz turške krize izmučena in se je kremžila pod udarci francoske diplomacije. Grška armada, ki je bila njeno slepo orodje, je bila uničena, njeni oljni vrelci v Mezopotamiji ogroženi, njen vpliv v Carigradu popolnoma omajan. Francija je bila namreč tista, ki je podpirala Kemal pašo kakor tudi Rusijo, ki je zahtevala svoj delež na bodoči mirovni konferenci. Francoski kapitalisti so tako spretno manevrirali da se jim je posrečilo po svojem odposlancu Edwardu Herriotu, županu iz Lyona, da je sovjetska Rusija preklicala veliko koncesijo, po kateri bi dobila trdka Urquhart neizrečeno bogate pokrajine v Uralu za izkoriščanje. Ti porazi so povzročili padec Lloyd Georgeja, kajti Francija je tudi še namigovala, naj se sprejme Rusija v Zvezo narodov. Toda Francija se predobro zaveda, da je angleški kapitalizem neverjetno žilav. Zato pa se v svojem obupu obrača k sovjetski Rusiji.

+ **Ameriška vlada** je izročila angleški vladi spomenico, v kateri protestira proti novi pogodbi, ki jo je sklenila Anglija z arabskim kraljem Feisalom. Pogodba se tiče razpolaganja naftinih vrelcev v Mezopotamiji. V njej so važne odredbe, ki določajo, da imajo privilegije do izkoriščanja vrelcev le tiste države ki so članice Zveze narodov. Razumljivo je, da so te odredbe hud poper za Ameriko, ki pa trdi, da mora imeti enake pravice do omenjenih vrelcev vse tiste države, ki so pomagale poraziti centralne države.

Velikanska rudarska stavka na Poljskem.

V dombrovskih revirjih so prenehali rudarji z delom že 3. t. m. Stavkati so pričeli tudi v krakovskih revirjih, od 5. t. m. pa v vseh rudarskih revirjih na Poljskem. Rudarji so namreč sklenili s 35.000

glasovi proti 1500 stavkati do popolne zmage na vsej črti. Skoro gotovo bo stavka trajala dalj časa, ker so nasprotja velika. Dosedaj je že posredovala vlada, vendar brezuspešno.

Veličastna zmaga socialistične stranke na Saškem.

Pri deželnozborskih volitvah v prvem volilnem okrožju so dobili nemški nacionalci 190.422 glasov, (pri zadnjih deželnozborskih volitvah v novembru leta 1920. — 176.176), nemška ljudska stranka 162.275 (141.466) demokratska 81.938 (57.164). **zdržena socialistična stranka** 419.087 (340.501), komunistična 51.556 (14.824), gospodarska 5201 (17.725), nem-

škosocialna 10.000 (0), centrum pa 15.730 (17.564). V drugem volilnem okrožju pa je dobila **zdržena socialistična stranka** 224.657 glasov, demokratska 43.975, centrum 3221, nemška ljudska 132.205, nemško-nacionalna 113.966 in komunistična 72.364. Delavska vlada je sedaj zagotovljena, če bi bilo komunistom le količkaj do enotne delavske stranke.

Poučevanje esperanta na Kitajskem in Japonskem.

Na Kitajskem so uvedli pouk esperanta — mednarodnega jezika v vseh večjih mestih. Na Japonskem pa podučujejo esperanto že na 23 univerzah in le tem podobnih šolah. V Tokiju so posebni

tečajji, kjer se uče profesorji kakor tudi učenci novega jezika. Nizja zbornica na Japonskem je pričela zelo energično delovati za uvedbo in za razširjanje esperanta v vseh šolah v državi.

11.000 delavcev je v zaporih v Južni Afriki.

Delavske organizacije v Južni Afriki so poslale ameriški delavski obrambni uniji apel za moralno pomoč. V tem apelu popisujejo južnoafriške organizacije trpljenje nesrečnikov, ki so jih zaprli ob priliki znane revolte meseca marca, ki se je izcimila iz generalne stavke, ko je hotela

vlada z orožjem v roki potlačiti stavko rudarjev. Med temi je 850 delavcev, ki so obtoženi veleizdaje in v nevarnosti, da jih obesi »Apeliramo na ameriško organizirano delavstvo, da protestira proti nameravanemu zakonitemu umoru njihov bratov v Južni Afriki«, pravi končno apel.

Strašna rudarska eksplozija v Pennsylvaniji.

V Spangleju je 6. t. m. eksplodiral tel v zrak. Nad 100 rudarjev je smrtno rudnik, ki je s strahovitim grmenjem zle- ponesrečenih.

Kolera na Japonskem.

Epidemija kolere postala vedno bolj resna. Spočetka ji niso pripisovali posebne važnosti, sedaj pa se bolezen nenavadno hitro razširila v provinci Fukoki. Vlada je že uvedla več odredb za omeji-

tev epidemije — vendar skoro prepozno. Zakaj kolera zahteva na tisoče žrtev. Bolezen je zaneslo v provinco moštvo na ribiških ladjah.

Dnevne vesti.

G. Golonh grozi »z bičem, ali s sodiščem«. K sodišču naj kar gre, za meščanskega politika se to spodobi in nihče mu ne bo zameril. Kar se pa biča tiče, nas je pa presenetil, kajti dvoboj je tudi med meščani že precej izgubil na časti. Morebiti misli na laško »vročekrvno« (strahopetno) čakanje za klotom?

Neki pismonoša pozdravlja naročnike »Ljudskega Glasu« vedno s kakšno psovko, kakor »ferdamane cajtunge« itd. Opozorjamo ga, da je plačan ravnotako za raznašanje »Ljudskega Glasu«, kakor za »Slov. Gospodarija« ali »Jutro«. Kaj bo takrat, ko v tistem kraju ne bo več niti »Slov. Gospodarija« niti »Jutra«, zato pa toliko več »Ljudskega Glasu«? Takrat se bo gospod pismonoša gotovo prilizoval tudi naročnikom »Ljudskega Glasu«, kaj ne? Pride, pride dan obračuna!

Požar v Novem mestu. V nedeljo zjutraj je začelo goreti skladišče »suhe robe« trgovca Staneta Kastelica. K sreči je prihitelo precej ljudi, ki so ogenj kmalu udušili.

Obesil se je Jakob Hočevar s Količevskega pri Domžalah. Vzrok — družinski prepiri.

+ Sava je tako narastla, da znaša njena višina pri Zagrebu že 3 metre in 30 cm nad normalo. Zadnjikrat je narastla tako visoko l. 1894.

Javne hiše so odpravili s policijsko naredbo v Novem Sadu. Vendar pa je lastnikom dovoljeno, da sezidaio nove izven mesta. V bivših javnih hišah bo prostora za 200 uradnih stanovanj!

+ V Trstu so aretirali več razpečevalec ponarejenega denarja, med njimi tudi vdovo Rito Galda, staro 35 let, ki pa so jo izpustili iz zaporov, ker mora preživljati pet svojih nedoraslih otrok.

Za fašista se je izdajal v Genovi neki mladenič, ki je strahoval več dni celi del mesta. Policija ga je prišla šele potem, ko je zaznala, da sploh ni član kake fašistske organizacije, prei si ni upala prijeti ga.

I. M. Grabovski, znameniti ruski slikar, je skočil v Petrogradu z Litejnovog mesta v Nevo. Videla je to njegovo dejanje precejšnja množica ljudi, ki so ga hoteli rešiti. Vrgli so mu vrv, pa je odklonil vsako rešitev in utonil. Kot vzrok samomora navaiaio glad.

Leno ime ima nek mladenič iz Ceylona, ki se je letos vpisal na londonsko vseučilšče: Nanavakkaragodakandearachichige Harmanis de Silva Wijesekera. Če si pridobi ta mož še kak naslov — kako ga bo mogoče ogovarjati?

Socialistični kandidat za državnega inženirja v New-Yorku, dr. Charles P. Steinmetz je izumil nov avtomobil z električnim motorjem ki bo popolnoma revolucioniral avtomobilsko industrijo. Iznajditeli je dobil že več ponudb za svoj avtomobil, ki je znan pod imenom »Steinmetz

electrical car«, pa je vse odklonil. Pričel bo namreč sam izdelovati svoje avtomobile, pa je v ta namen že organiziral akcijsko družbo. Glasoviti elektrotehnik Steinmetz je že pred kratkem presenetil izumitelja Edisona z iznajdbo malega aparata, ki proizvaja blisk in grom, kakor električna nevihta v oblakih.

Na 7½ leta ieče radi treh pisem nemoralne vsebine je bil obsojen v Baltimore v Ameriki zamorec Raymond Frazier. Tri bele žene so ga ovadile, da jim je pisal pisma nenravne vsebine. Za vsako pismo je dobil 2½ leta ieče. — V Združenih državah zelo strogo kaznujejo vsako zlorabljanje pošte v nemoralne svrhe.

Na konferenci japonskih učiteljev v Tokiu meseca decembra bodo razpravljali o moderniziranju japonske abecede in o odpravi kitajskih pismenih znamenj. Konferenca se bo udeležilo okoli 2000 učiteljev.

Listnica uredništva: Več dopisov za »Ljudski Glas« smo morali odložiti za prihodnjč, ker so prišli prepozno.

Ljubljane.

Društvo stanovanjskih najemu'kov za Slovenijo opozarja, da se bo vršila prihodnja odborova seja v sredo, dne 8. t. m. ob 20. v veliki dvorani »Mestnega doma«. Društvena pisarna daie članom dnevno od 18. do 20. informacije Sv. Petra cesta šte. 12 pritično, desno.

Celje.

Tatvina v gostilni Kroat. V nedeljo od 5. na 6. nov. zvečer, je bila kovaču s. Ivanu Gobec ukradena listnica v vrednosti 800 K. 1 legitimacija najemn. org., 1 legitimacija stranke J. S. D. S., 1 legitimacija stranke SSJ in okrog 120 K denarja. Uzmoviču naročamo, da omenjene predmete odda v tašništvo.

Socialna slika. Dragi sodr. urednik! Mesec dni bo od tega kar sem prišel v Celje s trebuhom za kruhom. Iskal sem stanovanje in hrano in videl marsikie lističe z napisom: Tukaj se dobi hrana in stanovanje za več gospodov. Vstopil sem pri prvih vratih, odičenih s takim lističem in se pogodil z žensko ki me je sprejela, za hrano in stanovanje. Prvi teden je bila hrana sicer dobra, le malo premalo je je bilo. Drugi teden sem zahteval več in tudi več plačal: od 420 K je narasla cena na 490 K. Potem sem bil teden dni zadovoljen. Samo teden dni, ker hrane je bilo zmiraj manj. Z gospodinjo sva se radi tega sprla, pa mi je rekla, da naj plačam za hrano in stanovanje vsak dan 80 K, da bom lahko zadovoljen. To se mi je zdelo preveč, ker bi potem niti za golo življenje ne zaslužil dovolj, pa sem se poslovil. Stanoval sem nato v nekem brlogu, kjer sem plačal vsak dan 10 K za posteljo. Plačati sem moral za vse dni naprej, pa so me ogoljufali. Niti toliko časa mi niso pustili da bi premišljeval o socialni nepravilnosti, samo to sem ugovil, da me tako še nikjer niso nasamarili,

Kasneje sem zvedel, da se pečalo nekatere take gospodnje tudi s ta'no prostitucijo in radi tega mislim, da bi bilo dobro, če bi jim vsaj enkrat že temeljito preobrnili stanovanja in pogledali kako je in kaj. Službodaalec zahteva mnogo lela v 8 urah mi delavci pa naj damo vs., kar zaslužimo za hrano in stanovanje. Kvalificiran delavec sem, pravilo celo, da zaslužim vsak teden priličen znesek, pa mi za obleko vendar ne ostane čeprav sem abstinent. Gospodinja nas izrablja, službodaalec nas izrablja obo pa se ravnata po najvišji gospodi, ker že neštetokrat sem čital da riba pri glavi smrdi. Zdaj sem prepričan, da leži rešitev v naših, t. i. delavskih rokah in nikjer drugod in spoznal sem na lastni koži potrebo organizacije. — Delavec.

Maribor.

Na naše pozive so gospodje »socialisti« okrog »Enakosti« in »Volksstimme« dolgo časa mencali z odgovorom, enega odgovora pa še do danes niso dali: svoje obljube da bodo »v prihodnji številki« obširneje spregovorili k pikantnim zgodbicam iz delovanja mariborskega separatističnega voditeljstva, kakor jih je navedel sodr. Koren v predzadnjem »Ljudskem Glasu«, te svoje obljube še vedno niso izpolnili. Sai smo rekli da se je proti faktom še s psovkami težko boriti in da bodo gospodje zato najbrže molčali! Še lepša pa je zadeva s potrdilom centralnega odbora za preiete obračune iz mariborskega okrožja. »Volksstimme« je na naš poziv kratkomaio odgovorila, da potrdila ne objavi, ker da je to »interna zadeva okrožne organizacije«. Aha! Zdaj pa pride še lepše: Isti ljudje, kakor pišejo »Volksstimme«, pišejo tudi »Enakost«, in ta »Enakost« se ni izgovorila z »internimi zadevami« temveč je potrdilo objavila, silno nakratko skrito med drugimi noticami. Že ta dvo'na taktika enih in istih ljudi da mnogo mislii. Potrdilo samo na sebi pa je tako zanimivo da nam je postalo precej jasno, zakaj so se ga tako branili objaviti. O tem bomo še govorili.

Repertor narodnega gledališča obsega naslednja dela: Četrtek — Hoffmannove pripovedke, izven; sobota — Dnevi našega življenja, izven; nedelja — Namišljeni bolnik, izven.

Kolektivna razstava slik prof. A. Gvajca je bila otvorjena v nedeljo na moškem učiteljsku, Korošceva ul. 12. Trajala bo do 16. t. m., vsak dan od 8.—12. in od 14.—16. Vstopnina 2 Din. K razstavi se še povrnemo.

Več slučajev pasje stekline so opazili v zadnjem času. Nekega steklega psa je moral v soboto stražnik na gl. kolodvoru celo ubiti. Umestno bi bilo, da se nekaj ukrene zoper tiste pse, ki se jih sprehaja v zadnjem času vedno več po mestu brez vsake kuratele in nagobčnikov.

Nov škandal, katerega posledice za občinsko gospodarstvo in prebivalstvo utegnejo postati celo usodepolne, se nam obeta. »Straža« poroča, da stoji znani demokratski milijonarski doktor Irgolič pred konkurzom, ker baje nima niti polovice toliko denarja, kolikor bi ga moral plačati svojim upnikom. To je nazadnje v vsakdanjem življenju malenkost, ampak dr. Irgolič je bil od pokrajinske uprave kar samolastno postavljen za gerenta Mestni posojilnici, kateri dolguje menda 3 do 4 milijone kron. Če je g. Irgolič na kantu, je čisto umevno, da svojega denarja Mestna posojilnica ne bo več nazaj dobila, kar pomeni seveda ve-

likansko škodo njenim povečini nepremožnim vlagateljem. Ne vemo, koliko te vesti gre na račun »Stražinskih« volilnih instinktov, vsekako pa je nujno potrebno, da merodajne oblasti, predvsem pa občinska, zadevo takoj preiščejo in dajo javnosti točen odgovor.

Iz stranke.

Kdor hoče obiskovati **govorniško šolo** (obenem politično), naj se takoj prihlasi v tajništvo SSJ in KDZ v Ljubljani, Frančiškanska ulica števil. 6, I. nadstropje, čez dvorišče.

Socialistični koledar za leto 1923, izide v začetku decembra. V poljudni obliki, trpežno vezan in z lepo vsebino, bo veljal okoli 10 Din. Organizacije in zaupniki, ki ga še niso naročili, naj to store čimprej, da ne bo navsezadnje kak delavski kraj ostal brez socialističnega koledarja. Naročila sprejema: Pokrajinski tajništvo SSJ—KDZ v Ljubljani, poštni predal 168.

Za oktober so dozdaj obračunale sledeče organizacije: Poljane nad Škofjo Loko, Braslovče, Dravograd, Mislinje, Videm, Krize pri Trzinu, Poljčane, Hajdoše Radovljica, Polzela, Slovenigradec, Sv. Peter pod Sv. Gorami, Bloke, Velenje, Gorje, Oplotnica in Brežice.

Oplotnica. Redni članski sestanek krajevnih organizacij KDZ v Oplotnici se bo vršil v nedeljo, dne 19. novembra ob 9. dopoldne v prostorih sodruga Franca Strnoška v Oplotnici. Med drugim se bo razpravljalo tudi o organizacijskem pravilniku. Točna udeležba vseh članov dolžnost. — Odbor.

Marborski separatisti objavljajo potrdilo, da so plačali blagajni glavnega odbora SSJ v Beogradu 486 Din. Če ne sejo denar v kako drugo blagajno, jim bo tudi tam blagajnik dal tako potrdilo. Na ta način postanejo lahko v vseh strankah »pravovelnostni člani«. Če hočejo, da jim bo zavedni proletariat verjel, morajo objaviti sklep glavnega odbora, ki razveljavlja celjske sklepe. Dokler tega ne bo, bo zavedni proletariat vedel, da so celjski sklepi še vedno veljavni. Tudi če bi vsi Mariborčani tako mislili, kakor r. Golouh, pa bi še ne mogli izpremeniti tistega, kar so sklenili zastopniki cele Slovenije skupno z zastopniki belgrajskega glavnega odbora. Sklenili so pa med drugim tudi to, da se morajo na slovenskem vsi ravnati po pokrajinskem pravilniku, ne pa delati si svoje posebne (separate) pravilnike. Zato vas bo ves organizirani proletariat imenoval separatiste, nikdar pa ne socialiste.

Vestnik Svobode.

Izobraževalno društvo »Svoboda« v Spodnji Šiški ima polni orkester, kateri je zmožen nastopiti pri vsaki prireditvi, koncertih ali plesnih venci. Opozorjamo vse strokovne organizacije, naj v vseh slučajih podpirajo naš orkester in s tem pomagajo k nadaljni izobrazbi. — Odbor.

Mislinje. V nedeljo, dne 12. novembra ob 3. popoldne priredi Šoštanjski dramski odsek »Svobode« igro »Razvaline življenja«. — Vse prijatelje delavske nabrazbe vabimo k obilni udeležbi. — Odbor.

Gospodarstvo.

= **Vrednost denarja.** 1 dolar velja 51 Din, 1 lira 2.58 Din, 1 frank 4.02 Din, 1 češka krona 1.99 Din, 100 avstrijskih kron 8 par, 100 nemških mark 0.85 Din, 100 madžarskih kron 2.64 Din. V Curihu

velja 100 naših kron 2.20 švicarskih frankov.

= **Izsuševanje močvirij** ima v načrtu poljedelsko ministrstvo. Če bi močvirja v naši državi izsušili, bi pridobili v Sloveniji 45.000 ha, v Bosni in Hercegovini 113.000 ha, v Srbiji 43.000 ha, v Banatu 90.000 ha in v Dalmaciji 60.000 ha rodovitne zemlje. Stalo pa bi izsuševanje 600 milijonov dinarjev. Manjkajo še podatki o močvirjih na Hrvaškem in v Slavoniji.

= **Število vagonov in lokomotiv**, ki smo jih dobili iz Nemčije na račun reparacij, znaša po poročilu »Politike«: 262 lokomotiv 4104 zaprtih, 4019 odprtih in 321 sanitetnih vagonov, cistern smo dobili 64.

= **Češkoslovaška** preživlja težko gospodarsko krizo, ki je nastopila v času, ko je češkoslovaška krona čudovito napredovala, tako da je sedaj vredna že trikrat več ko v lanskem novembru. Gospodarski položaj Češkoslovaške je zaradi tega precej podoben onemu v Švici in Holandiji. Obe ti državi imata visoko valuto in se dušita v lastnem zlatu in v nakupičnem blagu, ki nima trga. Tudi od Češkoslovaške ne morejo kupovati njeni sosedje blaga zaradi visoke valute. V zadnjem času pa se gospodarski položaj nekoliko izboljšuje in ni dvoma, da se bo občutno zboljšal, odkar je sklenila trgovinsko razodbo z Jugoslavijo.

= **Oddelek za izvozno trgovino v Petrogradu** je poslal v Estonijo veliko množino kavčuka iz Frigolnika. Krim uživa veliko blaginjo vinske trgatve. Grozdja je še sedaj toliko da ga prodajajo za mal denar. Vladni tobačni trust je prejel iz Anglije naročilo za 10 milijonov cigaret. Elektrifikacija v okolišju Bahmuta, ki bo zelo povzdignil proizvodnjo, bo kmalu dogotovljena. V Petrograd je dospelo 18 milijonov pudov (pud je 16 kg) premoga za časa letošnje plovbe. Podružnica tržanskega Lloyda v Sebastopolu je prejela 3000 pudov raznega blaga iz Italije. Sovjetska Rusija se silno trudi pri upostavljanju trgovine in industrije.

Repertoar nar. gledališča v Ljubljani.

Drama:

Sreda, 8. nov. »Živi mrtvec«, Red B.
Četrtek, 9. nov. »Svatba Krečinskega«, Red C.
Petek, 10. nov. »Hlapci«, Red E.
Sobota, 11. nov. »R. U. R.« Izven.
Nedelja, 12. nov. ob 3. popoldne »Krojaček-Junaček«, Mladinska predstava. —
Ob 8. zvečer »Svatba Krečinskega«, Izv.
Ponedeljek, 13. nov. »Svatba Krečinskega«, Red D.

Opera:

Sreda, 8. nov. zaprto.
Četrtek, 9. nov. »Tajnost«, Red A.
Petek, 10. nov. zaprto.
Sobota, 11. nov. »Sevski brivec«, Izven.
Nedelja, 12. nov. »Jenufa«, Izven.

Dravograd. »Jutro« je poročalo, da se naša stranka v Dravogradu ne udeležuje občinskih volitev. Ker izkoriščajo Dravograd razni »Kajzerji in Grisognoti« — je umljivo, da sta izkoristila »Jutro« da jima je v pomirjenju živcev prineslo to blagodejno vest, da bi vsled napovedane zmage bolje nesle trgovine in birtilje. Resnici na ljubo moramo pojasniti da smo tako skromni, da upamo dobiti 2 tretjini mandatov — zmago pustimo se vam — občinsko krmilo si pa bomo pri-

držali sami. 10. decembra nas pa povabite vse tiste, ki se ne bomo vdeležili volitev — da bomo »grizli kajzerje«!

Želje in nameni klerikalizma.

(Konec.)

S tem, da je krščanska cerkev postala državna, ie začela silno naraščati njena moč tako da ie kmalu bila večja kakor državna. Papež ie postal za ves katoliški svet vladar nad vladarji. Iz njegovih rok so kralji in cesarji sprejemali krone, on jih ie lahko preklinjal, odvezaval narode poslušnosti do vladarjev, jim ukazoval, nalagal vojne itd. Države so postale polagoma dobrega odvisne od cerkve, vsi katoličani, od cesarja do zadnjega hlapca so bili papeževi služabniki. Cerkvena moč ie dosegla tako velikost, da se brez njene volje sploh ni moglo nič zgoditi in papež ie bil takorekoč vidljiv bog na zemlji.

Zgodovina papežev nas seveda uči, da ie bilo med njimi dosti takih, ki niso imeli prav nič božanskega, ampak so uganjali hudobije, da obhaja zona človeka, če čita o njih. Tudi se ie zgodilo, da ie bilo po več papežev obenem; vsak ie seveda trdil, da ie on pravi in preklinjal vse druge, vsak ie imel svoje pristaše in vsak ie vladal na svoj način. Ampak čim ie eden premagal druge, ie bil najvišji gospodar na svetu.

Katoliška cerkev ie torej dosegla tako moč, da večie sploh ni na zemlji. V vseh važnejših rečeh se ie godilo tako, kakor ie ona ukazovala, države so bile njene služabnice, in cerkev ie znala izkoristiti svojo moč!

Nihče ne taji, da bi ne bila storila tudi včasii kaj dobrega. Sai ie sploh krščanstvo napredek v primeri z barbarskimi verami, ki so ukazovale na primer krvave, celo človeške žrtve. Vendar se pa ne more reči, da ne bi moglo biti na svetu nič plemenitejšega, nego ie krščanstvo. Gotovo ie popolnejše, ako človek dela dobrote iz čiste ljubezni do njih in se varuje zlega, ker noče uganjati hudobii, kakor pa če neprenehoma računa, koliko plače bo dobil v nebesih in se ogiblje greha iz strahu pred peklom in hudičem. Tudi grško poganstvo si ie pridohilo velike zasluge; budizem ie storil mnogo dobrega, mohamedanstvo uči marsikaj koristnega in lepega; vendar pa katoliška cerkev ne bo nikdar postavila koristi drugih ver nad njih resnično ali navidezno škodljivost. Če ie torej katoliška cerkev v preteklosti storila kaj dobrega, vendar ne more zahtevati, da bi zatisnili oči pred vsem, kar se ie pod nieno neomejeno vladjo in po njeni volji godilo slabega.

V prvih časih ie bilo krščanstvo preganjano; ko ie prišla cerkev do moči, ie začela sama preganjati drugače misleče ljudi, in sicer prav tako brezsrčno in krvavo, kakor so nekda rinski cesarji preganjali kristjane. Da bi se polastili Palestine in obmejnih krajev, so evropski kristjani na zapoved papežev vodili krvave vojne — križarske vojske — v katerih ie tekla kri v rekah, ne v potokih. Na Španskem so kristjani pregnali mohamedanske Mavre, ki so v deželi ustvarili pravi raj in so povzdignili kulturo tako visoko, kakor ni bila ne prej, ne pozneje v Španiji. Morili, plenili, požigali, razdevali so vsaj tako okrutno kakor pozneje pokrivali s plaščem krščanstva. Španija ie postala popolnoma katoliška, cerkev se ie tam razvila kakor nikjer, duhovništvo se ie pomnožilo kakor gobe po dežju,

a vendat je katoliška Španija danes najzalostnejša država v Evropi. Nikjer ni toliko siromaštva, toliko neznanja, toliko nekulture in take državne slabosti, kakor na Španskem.

Zgodovinska resnica je, da so bili židje v dobi krščanskih vojn in po njih skoraj edini čuvali kulture v Evropi; bavili so se z znanostjo, s knjigo, z zdravništvom, kajti krščanstvo ni imelo smisla za nič drugega, kakor za boje v »sveti deželi«. Tako so zaprli žide v »Geti«, prisilili so jih nositi sramotno obleko, zabranili so jim kmetovanje in vse višje poklice, da ni čudo, če se je v stoletjih, ko niso mogli delati takorekoč nič drugega, kakor kupčije in posredovanje denarja, posebno močno razvil med njimi kupčijski duh.

Na vrhuncu svoje moči je bila katoliška cerkev v srednjem veku, ko je upejala takozvano sveto inkvizicijo. Namen teh mračniških sodišč je bil, preganjati vse ljudi drugega mišljenja. To je bil čas, ko ni bil nihče varen svojega življenja. Tudi veren kristjan, če se je le kaj zameril temu ali onemu inkvizitorju, je prišel v ječo, v mučilnico in končno na grmado. Neverjetno je, kakšno praznoverje se je takrat širilo po Evropi! Vse je verjelo

v copernice in copernike: nihče ni dvomil, da prihajajo hudiči živi na zemljo in kupujejo duše, da se jim zapisujejo ljudje, da se spečavajo ženske z njimi, da jahajo na metlah po zraku itd.

Takrat so gorele grmade »za višjo slavo božjo« po mestih in po deželi in na tisoče ljudi, »krivovercev«, »slabih kristjanov«, »copernic«, »hudičevih zaveznikov« je zgorelo spricho najvišjih duhovnikov v sijajnem ornatu, kraljev in dvorskih krogov in neštetega zapeljanega ljudstva. Nikdar v poganskih časih ni bilo toliko človeških žrtev kakor v dobi svete inkvizicije.

Pa tudi drugače je marsikdo izgubil svoje življenje, ker se je zameril cerkvi. Plemeniti Hus, značajni Giordano Bruno in neštete žrtve, nad katerimi so katoliški duhovniki prelomili palico je cerkev izročila posvetni roki, da jih kaznuje in navadna kazen je bila smrt na grmadi, kajti cerkev ni hotela prelivati krvi kakor Turki po naših krajih.

Tista neomejena moč, ki jo je cerkev imela, je izginila. Mnogo ji je vzela reformacija, ki je cele narode iztrgala iz papeževe oblasti, še več pa francoska revolucija. Ampak kdor je okusil tako moč, jo težko pozabi. In zato se lahko razume,

da sanla katoliška cerkev o tistih časih, ko je bila silna vladarica in je rimski papež bil kralj vseh kraljev.

Če razumemo to, pa tudi poznamo pravi namen klerikalizma. Krščanska vera ni imela nobenega dobička od svete inkvizicije, ampak papež in duhovščina sta imela velikansko korist. Zato sili nazaj v tiste čase. Smoter klerikalizma je pridobitev nekdanje moči in zato zahtevajo klerikalci predvsem, da se papežu povrne posvetna država. To bi bil prvi korak, da bi postal zopet kralj; prvemu bi pa že sledili drugi. Kakor bi bil papež kralj, tako pa bi bili duhovniki uradniki nad uradniki.

Toda odkar se je ljudstvo zdramilo na konstitucionalno življenje, bi mu moral biti tak absolutizem neznosen. In kje je jamstvo, da bi se s klerikalno nadvlado ne povrnilo vse, kar je bilo, da ne bi vzplamtele zopet grmade in da bi ne vstala sveta inkvizicija iz groba? Danes ni tega, ker klerikalizem nima tiste moči. Ampak ko to je imel, je bilo tako in če bi jo zopet dosegel, bi bilo lahko še hujše.

Odgovorni urednik: Anton Podbevšek.

Izdajatelj: Zvonimir Bernot (v imenu pokr. odb. SSJ).

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

Nosite zaradi njihovih velikih prednosti PALMA

kaučuk potpetnike in potplate

NAKUPOVALNA ZADRUGA

R. Z. Z. O. Z.

V LJUBLJANI, Dunajska cesta 33 („BALKAN“)

Uvoz

Deželni pridelki, žito, mlevski izdelki vseh vrst. — Kolonijalno špecerijsko blago, spirituose, mast, slanina, mesni izdelki.

Izvoz

Telefon 366. Brzjavni naslov: Nakupovalna Ljubljana. Čekovni račun štev. 10.473.

POTNIKI V AMERIKO! UNITED-AMERIKAN-LINES-INC.

prevaža potnike z najnovejšimi brzoparniki preko: HAMBURGA SOUTHAMPTONA CHERBOURGA v NEW-YORK.

Vozne liste ter vsa potrebna pojasnila izdaja: SIMON KMETEC, zastopnik za Slovenijo, Ljubljana, Kolodvorska ulica 26.

Velike fotografije!

povečane po vsaki sliki, društvene skupine, legitimacije za železničarje

izvršuje najfineje po zmernih cenah.

Fotograf „PELIKAN“, Celje, zraven hotela Union.

Kons. društvo za Slovenijo Ljubljana.

Poštni predal št. 13. Telefon inter. št. 178.

Pošt. ček. rač. št. 10.532. Brzjav. nasl. „Kodes“ Ljubljana.

Hranilni oddelek

naznanja, da je s 1. novembrom 1922

zvišal obresti in sicer

- za navadne hranilne vloge na 6%
- za vloge proti četrtletni odpovedi . . na 6½%
- za vloge proti polletni odpovedi . . na 7%

Hranilne vloge sprejemajo in izplačujejo vse prodajalne naše zadruga!
Vlagajte vse svoje prihranke v lastno hranilnico!

Službe iščem kot pomožna pisarniška moč. Nastopim lahko takoj. — Naslov pove uprava.

Sedlarski vajenec se takoj sprejme
BRUNO BALANTIČ, Ljubljana, Sv. Jerneja cesta 44.

Nikak sirup! Nikaka kemična kisa kislina!

Garantirano pristni

na debelo! **namizni kis** na drobno!
prodaja najmodernejša avtomatična kisova tovarna

FELIKS SCHMIDL, Maribor, Koroška cesta 18.

Vsaka hišnja gospodinja, ki skrbi za zdravje svoje družine, zahtevaj povsod samo pristni SCHMIDL-KIS.

